

Przepisy bhp nie określają odrębnych wymagań dla pomieszczeń laboratoriów chemicznych

Zarówno przepisy bhp, jak i przepisy budowlane nie określają odrębnych wymagań dla pomieszczeń laboratoriów chemicznych, w szczególności tych, w których odbywają się procesy analiz dostaw surowców i gotowych produktów. Dlatego też należy odwołać się do **przepisów ogólnych**.

Do podstawowych regulacji prawnych dotyczących powyższej materii zaliczyć można:

- 1) ustawę z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.) – dalej k.p. - dział dziesiąty,
- 2) ustawę z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322),
- 3) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.) - dalej r.w.t.,
- 4) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.) - dalej r.o.b.h.p.,
- 5) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 11, poz. 86 z późn. zm.),
- 6) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe (Dz. U. Nr 148, poz. 973).

Obiekty budowlane, w których znajdują się pomieszczenia laboratoryjne powinny być zbudowane i utrzymywane zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach techniczno-budowlanych, w szczególności: w r.w.t., a to w celu zapewnienia osobom zatrudnionym bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Ze wszystkich pomieszczeń laboratoryjnych, w których mogą przebywać pracownicy, powinny być wyznaczone drogi ewakuacyjne, pozwalające na szybkie wydostanie się na zewnątrz budynku, oznakowane stosownymi piktogramami, zgodnie z Polską Normą PN-N-01256-5:1998: "Znaki bezpieczeństwa – Zasady umieszczania znaków bezpieczeństwa na drogach ewakuacyjnych i drogach pożarowych".

Laboratorium powinno być wyposażone w urządzenia zapobiegające zanieczyszczeniu lub skażeniu substancjami chemicznymi – w stopniu szkodliwym dla zdrowia ludzkiego – powietrza, gruntu oraz wód, zaś instalacje i urządzenia laboratoryjne powinny być tak wykonane, by w czasie ich eksploatacji nie narażały pracowników na porażenie prądem elektrycznym, nie stanowiły zagrożenia pożarowego i wybuchowego oraz nie powodowały innych szkodliwych skutków.

W pomieszczeniach laboratorium, w których występują zagrożenia dla pracowników, powinny być wyraźne oznakowania – widocznymi barwami lub znakami ostrzegawczymi (piktogramami) – zgodnie z wymaganiami określonymi w załączniku nr 1 r.o.b.h.p., a także Polskich Normach (m.in. PN-N-01256-03:1993/Az2:2001 "Znaki bezpieczeństwa – Ochrona i higiena pracy").

W miejscach pracy z substancjami toksycznymi powinien być umieszczony znak ostrzegający przed substancjami i preparatami toksycznymi.

W pomieszczeniach pracy laboratorium należy zapewnić oświetlenie naturalne i sztuczne, odpowiednią temperaturę, wymianę powietrza oraz zabezpieczenie przed wilgocią, niekorzystnymi warunkami cieplnymi i przed nadmiernym nasłonecznieniem, drganiami oraz innymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i uciążliwościami. Wysokość pomieszczeń stałej pracy w laboratorium powinna być nie mniejsza niż 3,3 m.

W pomieszczeniach laboratoriów, w których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia (wysoka temperatura, hałas, drgania, promieniowanie, gazy, pyły, pary itp.) powinny być zastosowane rozwiązania techniczne uniemożliwiające przedostawanie się tych czynników do innych pomieszczeń pracy oraz do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W laboratorium należy również zapewnić temperaturę odpowiednią do rodzaju wykonywanej pracy, mianowicie nie niższą niż 18°C. Stanowiska pracy w laboratorium powinny być zabezpieczone przed niekontrolowaną emisją ciepła w drodze promieniowania, przewodzenia i konwekcji, jak również przed napływem chłodnego powietrza z zewnątrz. Urządzenia pomiarowe i badawcze stosowane w laboratorium lub ich części, z których mogą wydzielać się szkodliwe gazy, pary lub pyły – powinny być zhermetyzowane. W razie niemożliwości zhermetyzowania, urządzenia te powinny być wyposażone w miejscowe wyciągi. Jeżeli w związku z wydzielaniem się w procesie pracy substancji szkodliwych dla zdrowia awaria wentylacji może zagrażać zdrowiu pracowników, należy zastosować system kontrolny sygnalizujący stan zagrożenia.

Przy stosowaniu w pomieszczeniach pracy wentylacji mechanicznej z recyrkulacją powietrza ilość powietrza świeżego nie powinna być mniejsza niż 10% ogólnej ilości wymienianego powietrza. Jednakże recyrkulacja powietrza nie powinna być stosowana w pomieszczeniach pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne, czynniki chemiczne stwarzające zagrożenia określone w przepisach w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych, materiałów wydzielających nieprzyjemne lub uciążliwe zapachy albo gdy możliwe jest nagłe zwiększenie stężenia niebezpiecznych substancji chemicznych, a także w przestrzeniach zagrożonych wybuchem.

Laboratorium powinno być również wyposażone w dygestorium, czyli urządzenie dzięki któremu pracownicy są chronieni przed szkodliwym działaniem toksycznych, trujących i żrących oparów oraz pyłów wydzielanych przez używane w laboratorium substancje.

W laboratorium chemicznym pracodawca jest obowiązany zapewnić pracownikom sprawnie funkcjonujący system pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środki do udzielania pierwszej pomocy. W szczególności pracodawca powinien zapewnić łatwo dostępne:

- 1) punkty pierwszej pomocy w wydziałach (oddziałach), w których wykonywane są prace powodujące duże ryzyko wypadku lub związane z wydzielaniem się par, gazów albo pyłów substancji sklasyfikowanych jako niebezpieczne ze względu na ostre działanie toksyczne;
- 2) apteczki w poszczególnych strefach laboratorium.

Liczba, usytuowanie i wyposażenie punktów pierwszej pomocy i apteczek powinny być ustalone w porozumieniu z lekarzem sprawującym profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami, z uwzględnieniem rodzajów i nasilenia występujących zagrożeń. Punkty te oraz apteczki powinni obsługiwać wyznaczeni pracownicy, przeszkoleni w udzielaniu pierwszej pomocy.

W punktach pierwszej pomocy i przy apteczkach, w widocznych miejscach, powinny być wywieszane instrukcje dotyczące zasad udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku oraz wykazy pracowników przeszkolonych w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Trzeba również przypomnieć, że stosownie do postanowień art. 227 § 1 k.p., pracodawca jest obowiązany stosować środki zapobiegające chorobom zawodowym i innym chorobom związanym z wykonywaną pracą, w szczególności:

- 1) utrzymywać w stanie stałej sprawności urządzenia ograniczające lub eliminujące szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiska pracy oraz urządzenia służące do pomiarów tych czynników,
  - 2) przeprowadzać, na swój koszt, badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia, rejestrować i przechowywać wyniki tych badań i pomiarów oraz udostępniać je pracownikom.
- Nie można także zapomnieć, że prace związane z substancjami i preparatami (mieszaninami) chemicznymi sklasyfikowanymi jako niebezpieczne, są traktowane jako prace szczególnie niebezpieczne, co rodzi obowiązek spełnienia wymagań określonych w rozdziale 6 r.o.b.h.p.

Powyżej przedstawiłem jedynie najważniejsze wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prawa budowlanego, jakie powinien spełnić pracodawca laboratorium chemicznego. Wobec mnogości przepisów prawa w tym zakresie, dobrze byłoby zapoznać się z całością przepisów BHP.